

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата юридичних наук Миргород-Карпової Валерії Валеріївни на дисертаційну роботу Палія Валерія Валерійовича «Адміністративно-правові обмеження прав і свобод людини при забезпеченні публічної безпеки органами Національної поліції України», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07. – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дослідження

Дотримання прав і свобод громадян державними органами визначає вектор спрямованості країни на шляху досягнення демократичних, економічних і політичних показників її розвитку, виступає основним чинником реалізації євроінтеграційних процесів. Прагнучи стати повноцінним членом європейського співтовариства, Україна обрала шлях демократичної країни, де конституційні права та свободи не можуть бути обмежені жодним державним органом, у тому числі й правоохоронним. Стаття 64 Конституції України передбачає, що не можуть бути обмежені конституційні права та свободи людини і громадянина, крім випадків, передбачених Конституцією України. Законодавець передбачав та/або припускав настання ситуацій, коли окремі права та свободи людини та громадянина можуть бути обмежені задля забезпечення життєдіяльності суспільства, публічного порядку чи в інтересах державної оборони та національної безпеки. Аналіз чинного законодавства дає підстави стверджувати, що згідно із Конституцією України передбачено можливість таких обмежень під час дії режиму воєнного чи надзвичайного стану.

Отже, з вищезазначеного випливає, що неабиякої актуальності на сучасному етапі набуває дослідження адміністративно-правових обмежень прав і свобод людини при забезпеченні публічної безпеки органами Національної поліції України.

При багатоманітності наукових джерел, що присвячені аналізу джерел адміністративного права, комплексних досліджень діяльності Національної поліції України у вітчизняній адміністративно-правовій науці, на жаль, немає системного дослідження зазначеного напрямку, що також додає вагомої актуальності обраній темі дисертаційного дослідження.

Дисертаційне дослідження узгоджується з основними положеннями Закону України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18.03.2004 р. № 1629-IV; Указів Президента України «Про Національну стратегію у сфері прав людини» від 24.03.2021 р. № 119/2021, «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» від 30.09.2019 р. № 722/2019, «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України» від 25.03. 2021 р., «Про Стратегію воєнної безпеки України» від 25.03.2021 р. № 121/2021; Плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на 2021-2023 роки, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23.06.2021 р. № 756-р.; плану науково-дослідних робіт Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0115U005465).

Дисертаційна робота Палія В.В. поглиблює і доповнює існуючий масив знань у відповідній сфері, а викладені вище обставини підкреслюють актуальність, своєчасність, суспільну значимість та важливість дослідження порушеної проблематики.

Ступінь обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Дисертаційне дослідження Палія В.В. ґрунтується на використанні сучасної методології пізнання складних правових явищ, яка передбачає поєднання як загальнонаукових, так і спеціальних наукових методів, зокрема таких як логіко-семантичний, класифікації та групування, діалектичний,

формально-юридичний, догматичний, порівняльний тощо. Їх застосування визначило логічну побудову дисертації та дозволило послідовно й науково обґрунтовано реалізувати мету і завдання, поставлені на початку дослідження.

Безсумнівною перевагою роботи є використання великого обсягу нормативно-правових актів, як законодавчих, так і підзаконних, загальнотеоретичних наукових праць українських та зарубіжних вчених, розробок фахівців у галузі теорії права, адміністративного права, публічного управління, офіційних статистичних матеріалів органів публічної влади.

Дисертант поставив перед собою досить важливу мету, яка полягає у тому, щоб на основі чинного законодавства та підзаконних нормативно-правових актів, спираючись на практику застосування працівниками поліції адміністративно-правових обмежень, визначити особливості, підстави та процедурні складові останніх, сформулювати відповідні науково-обґрунтовані пропозиції та рекомендації з подальшим визначенням шляхів удосконалення порушених проблем.

Відповідно до головної мети дослідження чітко сформульовані основні завдання наукової роботи. Слід зазначити, що крім суто наукового значення, цілі дисертаційного дослідження передбачають характеристику органів Національної поліції України як провідного суб'єкта забезпечення публічної безпеки; формулювання поняття та сутності адміністративно-правових обмежень, що застосовуються органами Національної поліції при забезпеченні публічної безпеки, визначивши їх класифікацію; розгляд правових засад застосування адміністративно-правових обмежень прав і свобод людини при забезпеченні публічної безпеки органами Національної поліції України; розкриття практичних аспектів застосування категоріально-термінологічного апарату у діяльності органів Національної поліції України у сфері гарантування дотримання прав і свобод людини при забезпеченні публічної безпеки; визначення особливостей обмежень прав і свобод людини органами Національної поліції України в умовах дії правових режимів

воєнного та надзвичайного станів; виділення проблем у сфері обмеження прав і свобод людини при забезпеченні публічної безпеки органами Національної поліції України та визначити шляхи їх усунення; здійснення аналізу зарубіжного досвіду застосування правоохоронними органами адміністративно-правових обмежень прав і свобод людини при забезпеченні публічної безпеки; визначення напрямів подальшого вдосконалення національного законодавства щодо дотримання прав і свобод людини в діяльності Національної поліції України.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів

Результатам дисертаційного дослідження Палія В.В. властива достатня наукова новизна, що проявляється як в обґрунтуванні підходів до вирішення поставлених дисертантом проблем теоретичного і прикладного характеру, так й у змісті самих цих проблем. Робота є одним із перших в Україні монографічних досліджень, в якому здійснено комплексний аналіз адміністративно-правових обмежень прав і свобод людини при забезпеченні публічної безпеки органами Національної поліції України.

Дисертант вміло та коректно аналізує праці вчених-юристів відповідних галузевих наук, у тому числі проводить ґрунтовний аналіз підходів вчених-адміністративістів, які займалися питаннями адміністративно-правових обмежень прав і свобод людини при забезпеченні публічної безпеки органами Національної поліції України, зокрема; наводить класифікацію адміністративно-правових обмежень, які мають право застосовувати працівники Національної поліції для забезпечення публічної безпеки; визначає бачення низки авторських дефініцій: «публічна безпека» у широкому та вузькому значеннях; «адміністративно-правові обмеження, що застосовуються органами Національної поліції при забезпеченні публічної безпеки»; «нормативно-правові засади закріплення адміністративно-правових обмежень прав і свобод людини при забезпеченні публічної безпеки органами Національної поліції України»; удосконалює позиції щодо необхідності чіткого законодавчого розмежування термінів «публічна

безпека» та «публічний порядок», їх співвідношення між собою як ціле з частиною, визначено шляхи упорядкування чинного законодавства та усунення колізійності у зв'язку із вживанням як тотожних дефініцій «громадська безпека» та «громадський порядок» у значній кількості нормативно-правових актів України.

Використаний під час роботи над дисертацією матеріал свідчить про опрацювання автором здобутків науки сучасного адміністративного права та відповідних прикладних знань. Так, дисертантом опрацьовані численні нормативно-правові, наукові та науково-публіцистичні джерела (список використаних джерел складається із 195 найменувань), що забезпечує, в свою чергу, достовірність отриманих науково-практичних результатів.

Про обґрунтованість здійснених досліджень та їх застосування свідчить практичне впровадження як у освітній процес, так і правозастосовну діяльність.

Все це дозволяє стверджувати, що в роботі Палія В.В. забезпечено належний рівень об'єктивності та достовірності результатів дисертаційного дослідження. Більшість положень висновків і практичних рекомендацій, сформульованих автором, кореспондують задачі дисертаційного дослідження, є новими та належним чином обґрунтованими й апробованими, а також достатньо повно викладені в опублікованих здобувачем працях.

Слід схвально оцінити намагання автора критично проаналізувати та визначити авторське бачення таких категорій як «публічна безпека» у широкому та вузькому значеннях; «адміністративно-правові обмеження, що застосовуються органами Національної поліції при забезпеченні публічної безпеки»; «нормативно-правові засади закріплення адміністративно-правових обмежень прав і свобод людини при забезпеченні публічної безпеки органами Національної поліції України». Аргументованою виглядає позиція автора, що під внутрішньо-організаційною структурою органів Національної поліції пропонуємо розуміти комплекс підрозділів, які складають її систему

та наділені відповідно до чинних нормативно-правових актів функціями та повноваженнями у сфері забезпечення публічної безпеки (с. 35-36).

Варто погодитися із визначенням поняття адміністративно-правові обмеження, що застосовуються органами Національної поліції при забезпеченні публічної безпеки» – це визначені чинними нормативно-правовими актами заходи адміністративно-правового характеру органів Національної поліції, які за своєю спрямованістю направлені на узгодження та координування дій осіб у тих встановлених межах, що є необхідними для підтримування публічної безпеки (с. 59).

Використовуючи наукові доробки вчених-адміністративістів, автор сформулював власну позицію щодо визначення поняття нормативно-правові засади закріплення адміністративно-правових обмежень прав і свобод людини при забезпеченні публічної безпеки органами Національної поліції України під якими слід розуміти сукупність чинних нормативно-правових актів, що визначають поняття, принципи та напрямки адміністративно-правових обмежень, їх форми та види, загальні правила і принципи здійснення адміністративно-правових обмежень, стандарти їх запровадження, а також окреслюють правовий статус органів Національної поліції під час застосування адміністративно-правових обмежень прав і свобод людини при забезпеченні публічної безпеки (с. 76).

Аргументованою є пропозиція автора, що під час здійснення своїх повноважень та виконання поставлених завдань у сфері забезпечення публічного порядку та публічної безпеки працівники підрозділів Національної поліції України зіштовхуються із окремими проблемами, які можна виокремити у дві групи – загальні та специфічні. З метою їх усунення необхідно звернути увагу, перш за все, на постійне вивчення та перевірку знань особовим складом міжнародних стандартів дотримання прав та свобод людини та громадянина, норм Конституції України, чинного законодавства, своїх професійних обов'язків, а також зосередити зусилля по набуттю навичок їх застосування на практиці (с. 136).

Палій В.В. влучно зазначає, що з метою подолання окреслених проблем в діяльності Національної поліції України запропоновано: 1) розробити та впровадити у навчальні плани спеціальний курс «Поняття та підстави застосування обмежувальних заходів працівниками правоохоронних органів» у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, а також окремо акцентувати на даній темі під час навчання працівників поліції у системі службової підготовки, при цьому звернути увагу не тільки на теоретичні знання, а й на практику їх застосування – під час тактичних навчань, застосування практичних навичок прийомів самозахисту, особистої безпеки та фізичного впливу, вирішення ситуативних задач, розгляду позитивних та негативних фактів з практичної діяльності правоохоронних органів тощо; 2) впровадити заходи здійснення додаткової ідентифікації особи, яка складає тести з використанням інформаційно-телекомунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України»; 3) посилити мотиваційну складову (кар'єрне зростання), систему матеріального забезпечення (гідна заробітна платня), дотримання норм та умов праці працівникам поліції (с. 140-141).

Розглянувши досвід провідних країн світу у сфері застосування обмеження прав та свобод людини та громадянина у діяльності державних органів, обґрунтованою є позиція автора щодо виокремлення наступних висновків: діяльність правоохоронних органів повинна бути чітко регламентована, всі підзаконні акти, що регулюють їх діяльність, повинні під час прийняття проходити незалежну правову та громадську експертизу; потребують перегляду процедури обмеження прав та свобод людини у діяльності Національної поліції України, зокрема існують проблемні питання під час застосування доставлення тимчасово затриманої особи до установ поліції та оформлення адміністративного затримання; потребує розробки, узгодження та прийняття єдиного підзаконного акта Національної поліції України, Міністерства охорони здоров'я, Міністерства юстиції України та Прокуратури України, у якому були б чітко розподілені функції вказаних

органів під час спільної діяльності при зверненні громадян, вирішення питання ушпиталення тимчасово затриманих осіб, поміщення або тримання їх в кімнатах для затриманих чи ІТТ тощо; передовий досвід інших країн під час запозичення в чинне та перспективне національне законодавство має бути не тільки адаптованим, але й враховувати національні особливості, проходити обговорення у наукових колах та на громадських слуханнях (с. 162).

Автором розглянуто проблеми матеріально-технічного характеру в діяльності Національної поліції України – в останній час цьому питанню керівництвом Національної поліції України приділялася значна увага, проте давня і знайома багатьом працівникам міліції проблема придбання друкарського паперу (щодня друкуються зведення, рапорти, матеріали єдиного обліку, кримінальних проваджень тощо), заправка принтерів, ремонт офісної техніки, оплата мобільного телефону, друк журналів та книг, що відбувається за рахунок особистих коштів працівників поліції, ще подекуди існує (підрозділ 3.2).

Робота завершується сформульованими висновками, пропозиціями спрямованими на з'ясування сутності, змісту та особливостей адміністративно-правових обмежень прав і свобод людини при забезпеченні публічної безпеки органами Національної поліції України

Наукова і практична цінність дисертації

Аналіз змісту роботи свідчить про самостійну, завершену, аргументовану, комплексну роботу і дозволяє констатувати високий науково-теоретичний та прикладний рівень проведеного дослідження. Вдала структурна побудова дисертації свідчить про науково вивірених та аргументований підхід до вирішення поставлених завдань і досягнення мети дослідження: висунуті й обґрунтовані дисертантом положення та рекомендації становлять значну наукову цінність, оскільки в дисертації вирішено важливу загальнодержавну проблему, що має суттєве значення для

юриспруденції.

Результати дослідження використовуються у практичній діяльності та освітньому процесі, що підтверджується відповідними актами впровадження.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Позитивна оцінка дисертаційного дослідження Палія В.В. в цілому не виключає можливості й необхідності висунути низку зауважень критичного та дискусійного характеру:

1. Виокремлюючи обмеження прав і свобод людини у діяльності органів Національної поліції України при забезпеченні публічної безпеки, автор розподіляє їх на дві групи співставляючи їх із звичайним режимом діяльності поліції та введення відповідного правового режиму. Зазначена класифікація має дискусійний характер та потребує відповідного аргументування з позиції теоретичної та практичної значимості.

2. Розглядаючи питання діяльності органів Національної поліції України при обмеженні прав і свобод людини при забезпеченні публічної безпеки, автор опосередковано торкається питань взаємодії поліції з іншими правоохоронними органами та державними інституціями. Вважаємо, що пропозиції щодо вдосконалення взаємодії між зазначеними органами державної влади, доцільно було б виділити в окремий підрозділ. На нашу думку, дослідження цього питання додало б цінності та значущості рецензованому дисертаційному дослідженню.

3. Дискусійним виглядає позиція автора в частині класифікації заходів правового режиму воєнного стану та режиму надзвичайної ситуації, які застосовуються Національною поліцією України при забезпеченні публічної безпеки за компетенцією суб'єкта владних повноважень на основі (запровадження комендантської години; встановлення пропускового режиму на певну ділянку місцевості, території або конкретного населеного пункту; перевірка документів у осіб, проведення огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян) та допоміжні

(встановлення (посилення) охорони об'єктів критичної інфраструктури та об'єктів, що забезпечують життєдіяльність населення, введення особливого режиму їх роботи; запровадження трудової повинності для працездатних осіб визначених категорій; примусове відчуження майна, що перебуває у приватній або комунальній власності, вилучення майна державних підприємств, державних господарських об'єднань для потреб держави в умовах правового режиму воєнного стану). Зазначена пропозиція є дискусійною та потребує відповідного обґрунтування в частині розподілу заходів застосовуваних органами національної поліції на основні та другорядні, так як вони в комплексі складають систему заходів необхідних для забезпечення правового режиму надзвичайного стану.

4. Визначений напрям дисертаційного дослідження є доволі актуальним в частині введення правового режиму воєнного стану. Поряд з пропозиціями удосконалення відповідного напрямку дисертаційного дослідження автор наводить практичні положення визначення проблемних питань у площині дотримання прав і свобод людини при забезпеченні публічної безпеки органами Національної поліції України, сформувавши їх у дві окремі групи. Зазначена пропозиція є дискусійною та потребує відповідного пояснення, так як справа стосується обмеження прав людини, а не їх розширення та може привести до низки негативних наслідків.

Разом з тим висловлені зауваження характеризують складність дослідженої проблеми, вони суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження Палія В.В. Результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення адміністративного законодавства, а також у науково-дослідній роботі та освітньому процесі. Основні наукові положення, висновки й практичні рекомендації, викладені в дослідженні, були оприлюднені на міжнародних науково-практичних конференціях.

Аналіз дисертації та автореферату дає підстави для твердження про ідентичність змісту автореферату й основних положень дисертації.

Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог.

Висновок

Виходячи з викладеного, можна стверджувати, що дисертація Палія Валерія Валерійовича «Адміністративно-правові обмеження прав і свобод людини при забезпеченні публічної безпеки органами Національної поліції України» є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що розв'язують конкретне наукове завдання, яке має істотне значення для науки адміністративного права, тобто за своєю актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених проблем, теоретичним рівнем та практичною корисністю, достовірністю та обґрунтованістю одержаних результатів відповідає вимогам п. 9, 11-13 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її автор – Палій Валерій Валерійович – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

кандидат юридичних наук

старший викладач кафедри адміністративного,

господарського права та фінансово-економічної безпеки

Навчально-наукового інституту права

Сумського державного університету

В.В. Миргород-Карпова

*Судити Миргород-Карпової В.В.
Завідуюча кафедрою (Трех С.А.)*

